

Choroba Alzheimera (ChA) jest neurodegeneracyjnym schorzeniem, które stanowi ponad połowę wszystkich przypadków demencji na świecie. Do głównych przyczyn ChA zalicza się zmiany w ekspresji i metabolizmie białka prekursorowego amyloidu β (APP), prowadzące do powstawania peptydu amyloidu β ($A\beta$), który występuje w postaci rozpuszczalnych monomerów, oligomerów oraz nierozpuszczalnych fibryli i płytek starczych. Choć te ostatnie są cechą charakterystyczną kory mózgowej i hipokampa chorych na ChA, to liczne badania wskazują na oligomery ($A\beta$) jako najbardziej patogenną formę $A\beta$. Jednym z celów toksycznego działania $A\beta$ są mitochondria, których dysfunkcje i upośledzoną morfologię obserwuje się już we wczesnym stadium choroby. Zaburzenia mitochondrialne prowadzą do zwiększonej ekspresji białek proapoptotycznych i obniżonej ekspresji białek antyapoptotycznych, hamowania szlaku PI3K/AKT/GSK3 β i ostatecznie do apoptozy neuronów. Co więcej, $A\beta$ powoduje nadmierną aktywację mikrogleju, związaną ze zwiększonym uwalnianiem cytokin prozapalnych, co nasila neurotoksyczność $A\beta$.

Wyżej wymienionym zmianom towarzyszy zaburzony metabolizm prożyciowego bioaktywnego sfingolipidu, sfingozyno-1-fosforanu (S1P) i S1P-zależnego przekąźnictwa poprzez specyficzne receptory (S1PR₁₋₅). Wykazano, że modulacja czterech z pięciu receptorów dla S1P (S1PR_{1,3,4,5}) przez fingolimod (FTY720), lek zatwierdzony do leczenia stwardnienia rozsianego, łagodzi niektóre zmiany. Inny, bardziej selektywny (S1PR_{1,5}) lek z tej rodziny, siponimod (BAF312), nie został jeszcze przebadany w ChA. Dlatego głównym celem tego projektu jest porównanie wpływu obu modulatorów, fingolimodu i siponimodu, na funkcję mitochondriów, śmierć i przeżywalność komórek oraz zmiany zapalne w komórkowym modelu ChA wywołanym podaniem $A\beta$. Dodatkowo zostanie przeanalizowana rola poszczególnych receptorów S1P w wyżej wymienionych procesach, co pozwoli wyjaśnić ewentualne różnice w neuroprotektoryjnym działaniu badanych modulatorów.

Mysie linie neuronalnych komórek hipokampa (HT22) i komórek mikrogleju (BV2), traktowane $A\beta$ zostaną wykorzystane w obecnym projekcie jako komórkowy model ChA. Następnie komórki zostaną potraktowane ufosforylowaną (aktywną farmakologicznie) formą fingolimodu, siponimodem i selektywnymi agonistami receptorów S1P: ponesimodem (dla S1PR₁), CYM5541 (dla S1PR₃), CYM50308 (dla S1PR₄) i A-971432 (dla S1PR₅). Na początku sprawdzony zostanie wpływ $A\beta$ na poziom mRNA i białka receptorów dla S1P (S1PR_{1,3,4,5}). Funkcja mitochondriów zostanie oceniona na podstawie pomiaru potencjału błony mitochondrialnej, aktywności metabolicznej i wewnątrzkomórkowego poziomu wolnych rodników. Ocena śmierci i przeżywalności komórek będzie przeprowadzona na podstawie znakowania komórek aneksyną V/jodkiem propidyny (PI), analizy poziomu mRNA i białka wybranych białek pro- i antyapoptotycznych, jak również analizy poziomu białka i stopnia ufosforylowania białek PI3K, AKT i GSK3 β . Analiza poziomu mRNA i białka wybranych cytokin prozapalnych wraz z obserwacją mikroskopową zostaną przeprowadzone w celu oceny zmian zapalnych.

Wyniki uzyskane w ramach tego projektu dostarczą wiedzy na temat skuteczności dwóch modulatorów receptorów dla S1P w łagodzeniu wybranych toksycznych skutków działania $A\beta$. Ponadto, projekt przyczyni się do lepszego zrozumienia roli poszczególnych receptorów dla S1P w toksyczności indukowanej przez $A\beta$, co może być przydatne przy opracowywaniu nowych leków do terapii ChA.